

Література:

1. Вівчарик О. П. Ставлення польських соціалістів, що діяли на Україні, до створення ЗУНР. // Історія. Грані. – 2010. – № 6. – с. 13 – 15.
2. Красівський Орест. Український національно – демократичний табір Східної Галичини центристського напрямку (1918 – 1925 рр.). // Історія України. – 1998. – Березень. – № 10. – С.1 – 3.
3. Кондратюк К. Дискусійні питання історії ЗУНР. // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2009. – № 18. – с. 710 – 716.
4. Литвин М. Президент «Швейцарії Сходу». Політичний портрет Євгена Петрушевича. // День. – 2008. – 1 листопада. – С. 7.
5. Науменко К. Євген Петрушевич. ЗУНР 1918 – 1923. Уряди. Поста-ті. – с. 244 – 258.
6. Макарчук С. ЗУНР: історичний досвід національного державотворення і сучасність. // с. 20 – 29.
7. Павлюк О. В. Радянофільство Є. Петрушевича: переконання чи вимушеність? // Український історичний журнал. – 1997. – № 3. – с.109 – 118.
8. Тимченко Р. Взаємини Симона Петлюри і Євгена Петрушевича у контексті українського державотворення (листопад 1918 – липень 1919 рр.). // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2009. №18. – С. 327 – 335.
9. Чубакова Т. Історія України першої половини ХХ століття в особах. // Історія в школі. – 2011. – № 10. – с. 40 – 42.

Кобильченко О. О.

(наук.кер. —доц. Лобач К.В)

*студентка III курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

АКТ ЗЛУКИ УНР І ЗУНР: ВТІЛЕННЯ ІДЕАЛУ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ

В умовах сучасної розбудови української держави надзвичайно гостро постає питання єдності українських земель. Важливою подією в цьому процесі було проголошення акту злуки УНР і ЗУНР, який підсумував собою великий період боротьби українців за єдність. Кульмінацією національно-визвольних змагань українців стало 22 січня 1919 р. — День злуки УНР і ЗУНР. Уже практично з першого дня утворення Західноукраїнської Народної Республіки між урядами УНР і ЗУНР проводились переговори про втілення ідеї соборності.

1 грудня 1918 р. у Фастові було укладено попередній договір між Радою державних секретарів ЗУНР та Директорією УНР про «злуку обох

українських держав в одну державну одиницю». На засіданні 3 січня 1919 р. УНР в Станіславі, куди переїхав весь апарат уряду, одностайно прийняла ухвалу про об'єднання ЗУНР та УНР, в якій, зокрема, зазначалося: «Українська Національна Рада, виконуючи право самовизначення українського народу, проголошує з'єднання ЗУНР і УНР в одну одноцільну суверенну Народну Республіку» [1, с. 4].

Невдовзі 36 галицьких делегатів виїхали до Києва на урочистий Акт злуки, приурочений до першої річниці проголошення самостійності Наддніпрянської України. Погожого морозного дня 22 січня 1919 р. святково прибраний Софіївський майдан у Києві заповнили десятки тисяч жителів столиці, численні гості, військо. О 12 год. над колонами пролунало «Слава», прозвучав національний гімн. Міністр закордонних справ ЗУНР Л. Цегельський оголосив грамоту — ухвалу УНРади і передав її голові Директорії В. Винниченку. У відповідь член Директорії Ф. Швець зачитав Універсал уряду УНР, в якому, зокрема, зазначалося: «Віднині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України, Західноукраїнська Народна Республіка (Галичина, Буковина й Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які вмирили кращі сини України. Віднині є єдина незалежна Українська Народна Республіка...» [3, с. 157].

Після цього відбувся урочистий молебень. Свято під давніми стінами Софії закінчилося парадом українських військ. З особливим захопленням присутні вітали колони Січових стрільців під командуванням полковника Є. Коновальця. Наступного дня Трудовий Конгрес майже одностайно (проти проголосувало кілька лівих есерів і представників більшовиків) ухвалив Універсал про Злуку. ЗУНР було перейменовано в Західну область Української Народної Республіки (ЗОУНР). Державним гербом Соборної України став тризуб [2, с. 48].

День 22 січня 1919 р. був одним із найпрекрасніших моментів нашої непростой, нерідко трагічної історії, назавжди залишившись у пам'яті українського народу як свято Соборності України. Але до справжнього об'єднання справа так і не дійшла. Вже через кілька днів після проголошення злуки Директорія під тиском більшовицьких орд змушена була покинути Київ. Тому західним українцям годі було чекати якоїсь реальної допомоги з Наддніпрянщини. Справа боротьби з польськими агресорами цілком лягала на їхні плечі.

Визвольні змагання українського народу 1917-1921 рр. закінчилися невдачею. 18 березня 1921 р. було підписано Ризький мирний договір між радянськими урядами Росії й України з одного боку та Польщею — з другого. Згідно з цим документом, що фактично поховав самостійницькі плани урядів УНР та ЗУНР, Польща в обмін на територіальні поступки, аналогічні тим, які містилися у Варшавській угоді, визнала Радянську Україну і зобов'язалася заборонити перебування на своїй території всіх

антибільшовицьких організацій, включаючи уряд УНР. Доля Східної Галичини була вирішена у 1923 р., коли Паризька конференція ухвалила приєднати її до Польщі. Ще раніше, в 1918 р., Румунія окупувала Буковину. У 1919 р. Закарпаття дісталось Чехословаччині.

Поразка українських визвольних змагань була зумовлена низкою причин. Значною мірою — це низький рівень національної свідомості українства як наслідок тривалої політичної неволі. Традиція і вага власної державності пригасили в народній масі, а провідна верства, яку здебільшого представляла національна інтелігенція, не виробила спільного напрямку дій. Українцям не вистачило добре підготовлених фахівців для керівництва державними справами як у центрі, так і на місцях. Українське селянство, передусім у Східній Україні, було малоосвіченим, політично незрілим, а національно свідомого робітництва майже не було. Міста з великою перевагою чужого, ворожого українській самостійності елемента виступали проти національно-визвольних змагань українства, тоді як відомо, що результат революції визначається в місті. Не встигли українці також пройти тривалого еволюційного шляху національного розвитку, який підготував би їх до відновлення державності. Створена революційним шляхом держава значною мірою стала для них несподіванкою. На жаль, як український народ, так і його провідники не виявили єдності й витривалості, необхідних для захисту власної державності.

Однак, незважаючи на значні внутрішні недоліки українського національного руху, вирішальними факторами поразки стали зовнішні. Якщо в Західній Україні це була агресія з боку Польщі та Румунії, то на східноукраїнських землях державність було втрачено через загарбницьку навалу більшовицької Росії, керівники якої добре усвідомлювали, що без людського та економічного потенціалу України, її геополітичного розташування «Росія існувати не може». Щодо позиції західних країн, то вони у кращому випадку дотримувалися нейтралітету, у гіршому — допомагали агресорам загарбувати українські землі.

Література:

1. Ходак І. Соборна Україна/ І. Ходак // Літопис Червоної калини . – 1992. – № 10-12. – С. 3–7.
2. Кондратюк В.О. Злука УНР і ЗУНР – чергова спроба реалізувати ідею соборності українських етнічних земель / В. О. Кондратюк, С.В.Кондратюк // Вісник Львівської комерційної академії. Серія гуманітарні науки. Вип . 9. – Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2010. – С. 43 – 50.
3. Курас І. Ф. Соборність і регіоналізм в українському державотворенні (1917–1920 рр.) / І.Ф. Курас , В.Ф. Солдатенко. – К.:Вежа, 2001. – 248 с.